សិលាចារឹកទួលអង្គក្រសាំងផ្នារ K.១៤៣៩ (ភាគ១)

សិលាចារឹកនេះរកឃើញនៅក្នុងកំឡុងឆ្នាំ២០០៧ នៅពេលក្រុមឈ្មួញទិញអាចម៍ដីកាយយកអាចម៍ដីនៅទួលអង្គក្រសាំងផ្នារ ស្ថិតនៅក្នុងភូមិព្រៃកំពឹស សង្កាត់ព្រែកកំពឹស ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ។ ក្រុមអ្នកកាយដីនិងដឹកដីទាំងនោះ ពុំដឹងថាខ្លួនកាយបានវត្ថុបុរាណមួយចំនួននោះទេ។ លុះពេលដឹកដីនោះទៅដីចាក់បំពេញដីផ្ទះរបស់លោក អ៊ុយ សាខឿន ជាប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅក្នុងភូមិក្រាំងស្វាយ សង្កាត់ព្រែកកំពឹស ខណ្ឌដង្កោ រាជធានីភ្នំពេញ ទើបបានប្រទះឃើញនូវផ្ទាំងសិលាចារឹកនេះ ព្រមទាំងស្ពានទ្រទីផង។ លោក អ៊ុយ សាខឿន ក៏បានរក្សាទុកវត្ថុបុរាណទាំងពីរនេះរហូតមក ប៉ុន្តែការរក្សានេះត្រូវបានចល័តដាក់នៅទីតាំងផ្សេងៗគ្នា ព្រោះគាត់ត្រូវការកន្លែងសម្រាប់សាងសង់ផ្ទះថ្មី។ ពេលមួយសិលាចារឹកនេះ បានបែកបាក់ជាបីបំណាក់ ព្រោះត្រូវឡានដឹកដីកិនបាក់។

សិលាចារឹកនេះ ចារនៅលើថ្មស្រទាប់ ដែលមានកម្ពស់អតិបរមា៩៧ស.ម. ទទឹង ៤២ស.ម. និងកម្រាស់៨,៥០ស.ម.។ កម្ពស់អត្ថបទចារឹកជាមធ្យមមានប្រវែង៣៦ស.ម. ទទឹងចារឹកអត្ថបទជាមធ្យមមានប្រវែង៣៤ស.ម. និងមានគម្លាតចារអក្សរបន្ទាត់នីមួយៗជាមធ្យមមានប្រវែងចន្លោះពី២ស.ម. ទៅ៣ស.ម.។ ថ្មស្រទាប់បែបនេះ គេសង្កេតឃើញនិយមប្រើប្រាស់តែនៅសម័យមុនអង្គរ ប៉ុន្តែអត្ថបទចារឹកនេះមានចុះកាលបរិច្ឆេទនៅមហាសករាជឆ្នាំ១០៨៤ ត្រូវនឹងគ្រិស្តសករាជឆ្នាំ១១៦២ ស្ថិតនៅក្នុងរាជ្យព្រះបាទយសោវម៌្មទេវទី២ (១១៦០-១១៦៥ គ.ស.) ទៅវិញ។ ការណ៍នេះ ក៏ជួបប្រទះច្រើនកន្លងមកហើយ គឺសន្និកថ្មដែលជ្រើសរើសយកមកចារនោះ ជាសម្ភារៈសំណង់ដែលប្រើប្រាស់ក្នុងសំណង់ប្រាសាទសម័យមុនអង្គរ និងក្រោយមកនៅពេលប្រាសាទដើមនោះបាក់បែកខូចខាត ឬត្រូវរុះរើចោល គេក៏យកផ្នែកផ្សេងៗនៃសំណង់នោះមកប្រើតាមតម្រូវការ។ ដូច្នេះហើយ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា នៅម្តុំទីរកឃើញសិលាចារឹកនោះ ប្រាកដជាមានបុរាណដ្ឋានកាលពីសម័យមុនអង្គរដាក់ជាពុំខាន និងមានមនុស្សរស់នៅគោរពបូជាបន្តសកម្មភាពទី

អត្ថបទដោយៈ ហ៊ុន ឈុនតេង

នោះរហូតមក យ៉ាងហោចណាស់ក៏ដល់ស.វ.ទី១៣ ដូចមានសិលាចារឹកនេះជាភស្តុតាងផងដែរ។ អ្វីដែលគួរបញ្ជាក់បន្ថែមនៅទីនេះ គឺនៅតំបន់ដែលរកឃើញសិលាចារឹកនេះ មានបុរាណដ្ឋានសម័យមុនអង្គរមួយចំនួនដែលយើងអាចស្គាល់បានដូចជា វត្តព្រះធាតុ[១] ទួលក្រាំងព្រះពុទ្ធ[២] វត្តប្រាសាទ និងវត្តជើងឯក[៣] ជាដើម។

សិលាចារឹកនេះបានបាក់ជាបីបំណាក់ នៅផ្នែកខាងស្តាំត្រង់បន្ទាត់ទី៧ដល់ទី១១ មានបាត់បំណែកមួយដុំដែលនាំឱ្យបាត់អក្សរមួយចំនួន ប៉ុន្តែនៅសល់អក្សរ៩៩ភាគរយដែលអាចអានបាន។ អត្ថបទមានចំនួន១២បន្ទាត់ ចារជាភាសាខ្មែរបុរាណ និងអក្សរខ្មែរបុរាណ នៅក្នុងគ្រិស្តសករាជឆ្នាំ១១៦២។ អក្សរដែលប្រើចារលើសិលាចារឹកនេះ មានទម្រង់ជាអក្សរមូលជ្រៀង ជាអក្សរដែលមិនប្រើជាផ្លូវការលើសិលាចារឹករបស់ព្រះរាជាឡើយ ឬអាចនិយាយបានថាជាទម្រង់អក្សររបស់អ្នកស្រុកប្រើប្រាស់។

អត្ថន័យនៃសិលាចារឹកនេះ គឺជាបញ្ជីតង្វាយខ្ញុំបម្រើព្រះ ឬពលព្រះចំនួន៧នាក់ និងដីស្រែទំហំពង្រោះ៧ថ្លង ២ជើ ៣លិះ ដែលគេថ្វាយចំពោះព្រះនៅទីនោះ។ តង្វាយទាំងនោះ គឺជាអំពើបុណ្យរបស់តេងដូនកញ្ញុំហោតា ព្រះគ្រូសុន្ទរមតីជាដើម។

អត្ថបទអំណានអត្ថបទជាអក្សរខ្មែរទំនើប

១- ;.១០៨៤គកមងិយគក

២- ប្សរពោចមាគ្តិ(គិរ)កត្តិកលេយ អាទិត្យវារ

៣- គីនុយេងនាកញ្ញុំស្ពាបកវ្រះវុទ្ធរូបនរូប

---

[១] ទីតាំងនេះ ជាទីតាំងប្រាសាទដែលមានវត្តមានតាំងពីសម័យមុនអង្គរមកម្ល៉េះ និងបន្តកសាងបន្ថែមក្នុងរាជ្យព្រះបាទជ័យវម៌្មទេវទី៧។ បច្ចុប្បន្នប្រាសាទនេះ បានរលាយបាត់រូបរាងទៅហើយ នៅសល់តែសំណល់វត្ថុសិល្បៈមួយចំនួនទាំងសម័យមុនអង្គរនិងអង្គរ ដែលតម្កល់ទុកក្នុងបរិវេណវត្ត ក្បែរទីតាំងប្រាសាទចាស់។

[២] ទួលនេះ ជាអតីតប្រាសាទសម័យមុនអង្គរ និងជាទីរកឃើញសិលាចារឹកស.វ.ទី៧-៨មួយផ្ទាំង ចុះលេខសម្គាល់K.១៤១៣។ ទីតាំងនេះស្ថិតនៅខាងកើតវត្តព្រះធាតុ។ បច្ចុប្បន្នទីតាំងនេះត្រូវបានបំផ្លាញទាំងស្រុងទៅហើយ ដ្បិតបរិវេណនោះត្រូវបានអភិវឌ្ឍជាសំណង់បុរី។

[៣] នៅទីនោះ នៅសល់សំណល់វត្ថុសិល្បៈនិងសម្ភារៈសំណង់ប្រាសាទសម័យមុនអង្គរជាច្រើន ដែលរក្សាទុកនៅខាងជើងព្រះវិហារ។ ទីតាំងនេះ ជាទីតាំងរកឃើញសិលាចារឹក K.៤២៦ ផងដែរ។

អត្ថបទដោយ៖ ហ៊ុន ឈុនតេង

៤- ព្រះអំតេងជេង្មៅតេង្ហនកញ្ញុំហោតាព្រះគុរុសុន្ទ

៥- រមតិតជាយ(ជ)មានព្រះគុរុសាសនបន្ទិត ខ្ញុំនុគ្រេ

៦- តជាជំ[ន្វនិ]ពោះតបាញ្ជីយនេះ តែកំវ្ងកក្វន

៧- តែកន្សុត តែកទ្រាតក្វនតែសុលក្ក តែកន្ទីរ

៨- គិកន្សំ គិកន្ទួន ផ្សំខ្ញុំប្រំវ្យល គ្រេបទិ[[គះ]]

៩- េ[្រ]គ {3} (ទក្ស្សិ)ណនោះព្រោះថ្វងី២ជេ២ គ្រេ៣ [[បគ្និ]]

១០- មត្រវាងវាយនៃបុតិព្រះព្រោះថ្វងី៣ គ្រេជេង {1?}

១១- ម្វេងបគ្និមព្រះគ្រេ២ អំព្យរព្រោះថ្វងី២ជេ១លិះ៣

១២- ផ្សំព្រោះថ្វងីប្រ[[ំ]]វ្យលិជេ២លិះ៣ ៙

អត្ថបទប្រែសម្រួលជាភាសាខ្មែរទំនើប

មហាសករាជឆ្នាំ១០៨៤ (១១៦២ គ.ស.) ឆ្នាំមមី ពីរពោច ខែមិគសិរ ខែកត្តិក(នៅ?) ឡើយ ថ្ងៃអាទិត្យ គឺនូវយើងនៅកញ្ញុំអ្នកសាងព្រះពុទ្ធរូបនិងរូបព្រះអំតែងជេង្មៅ។ តេងជូនកញ្ញុំហោតា ព្រះគ្រូសុន្ទរមតី គឺជាយជមានព្រះគ្រូសាសនបណ្ឌិត។ ខ្ញុំបម្រើនិងស្រែដែលជាជំនូនតង្វាយមានដូចកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីនេះ។ តែកំវ្ងក(និង)កូន(គឺ)តែកន្សុត តែកទ្រាត់(និង)កូន(គឺ)តែសុលក្ក តែកន្ទីរ សិកន្សំ សិកន្ទួន ផ្សំទាំងអស់ខ្ញុំបម្រើ៧នាក់។ ស្រែ--- ស្រែ---ខាងត្បូងនោះ ទំហំពង្រោះ២ថ្លង ២ជើ ៣ស្រែ ខាងបស្ចិមត្រពាំងពាយ ខាងនិរតីព្រះ(/ប្រាសាទ) ទំហំពង្រោះ៣ថ្លង ស្រែជើង-ម្វេង ខាងបស្ចិមព្រះ ២ស្រែ ទំហំពង្រោះ២ថ្លង ១ជើ ២លិះ។ ផ្សំទំហំពង្រោះទាំងអស់៧ថ្លង ២ជើ ៣លិះ៕

(នៅមានត)

អត្ថបទដោយៈ ហ៊ុន ឈុនតេង

បញ្ជីរូបភាព

រូបសិលាចារឹកនិងស្អានទ្រនី ដែលទទួលបានពេលឡានចាក់ដី (រូបថត៖ ហ៊ុន ឈុនតេង, ២០១៦)

រូបសិលាចារឹកនិងស្អានទ្រនី ដែលទទួលបានពេលឡានចាក់ដី (រូបថត៖ ហ៊ុន ឈុនតេង, ២០១៦)

អត្ថបទដោយ៖ ហ៊ុន ឈុនតេង

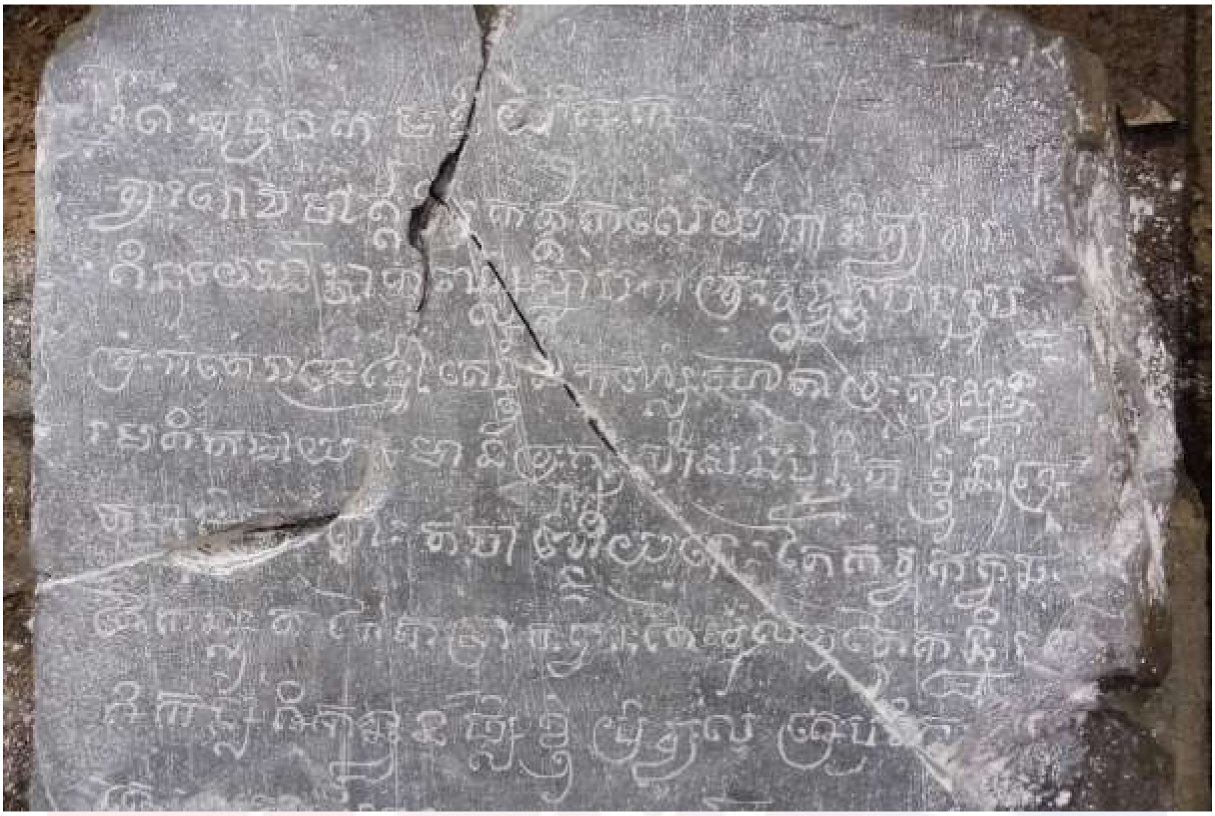

រូបថតសិលាចារឹកទួលអង្គក្រសាំងធ្នារ (រូបថតៈ ហ៊ុន ឈុនតេង, ២០១៦)

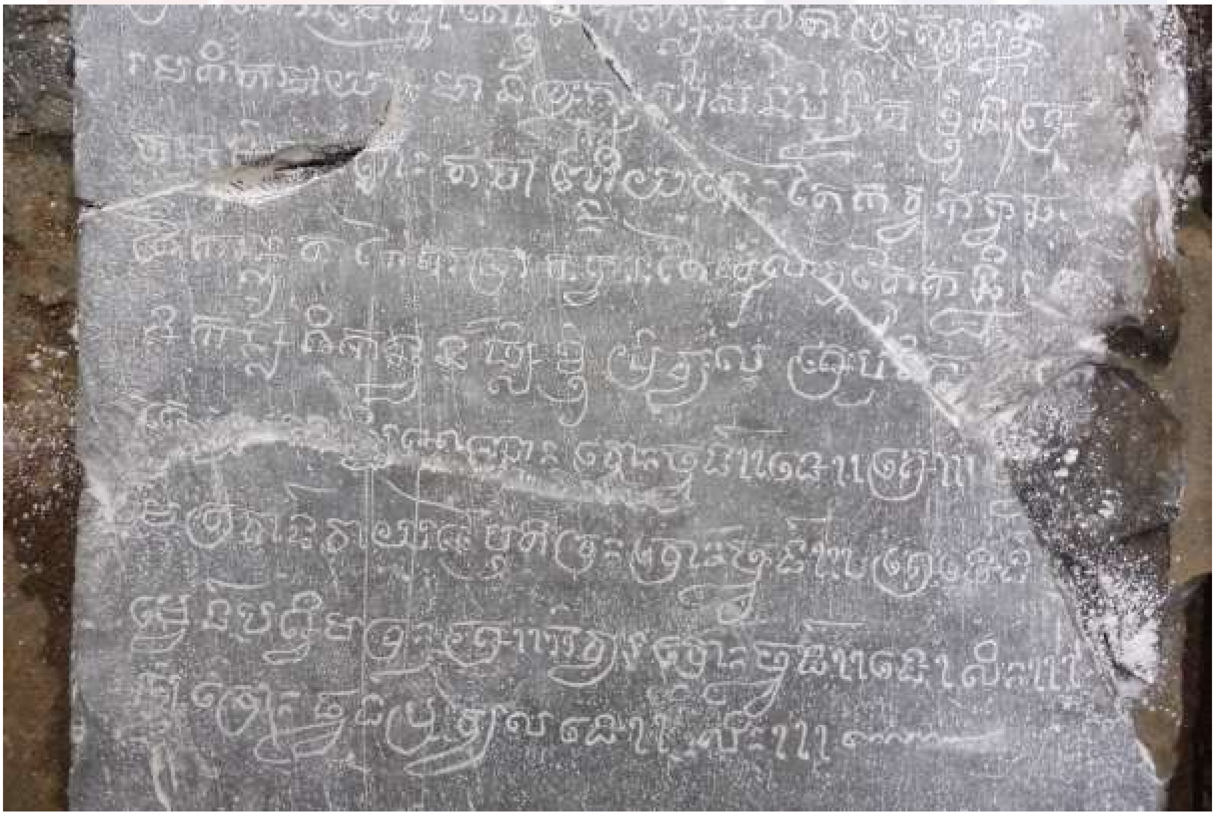

រូបថតសិលាចារឹកទួលអង្គក្រសាំងធ្នារ (រូបថតៈ ហ៊ុន ឈុនតេង, ២០១៦)

អត្ថបទដោយៈ ហ៊ុន ឈុនតេង

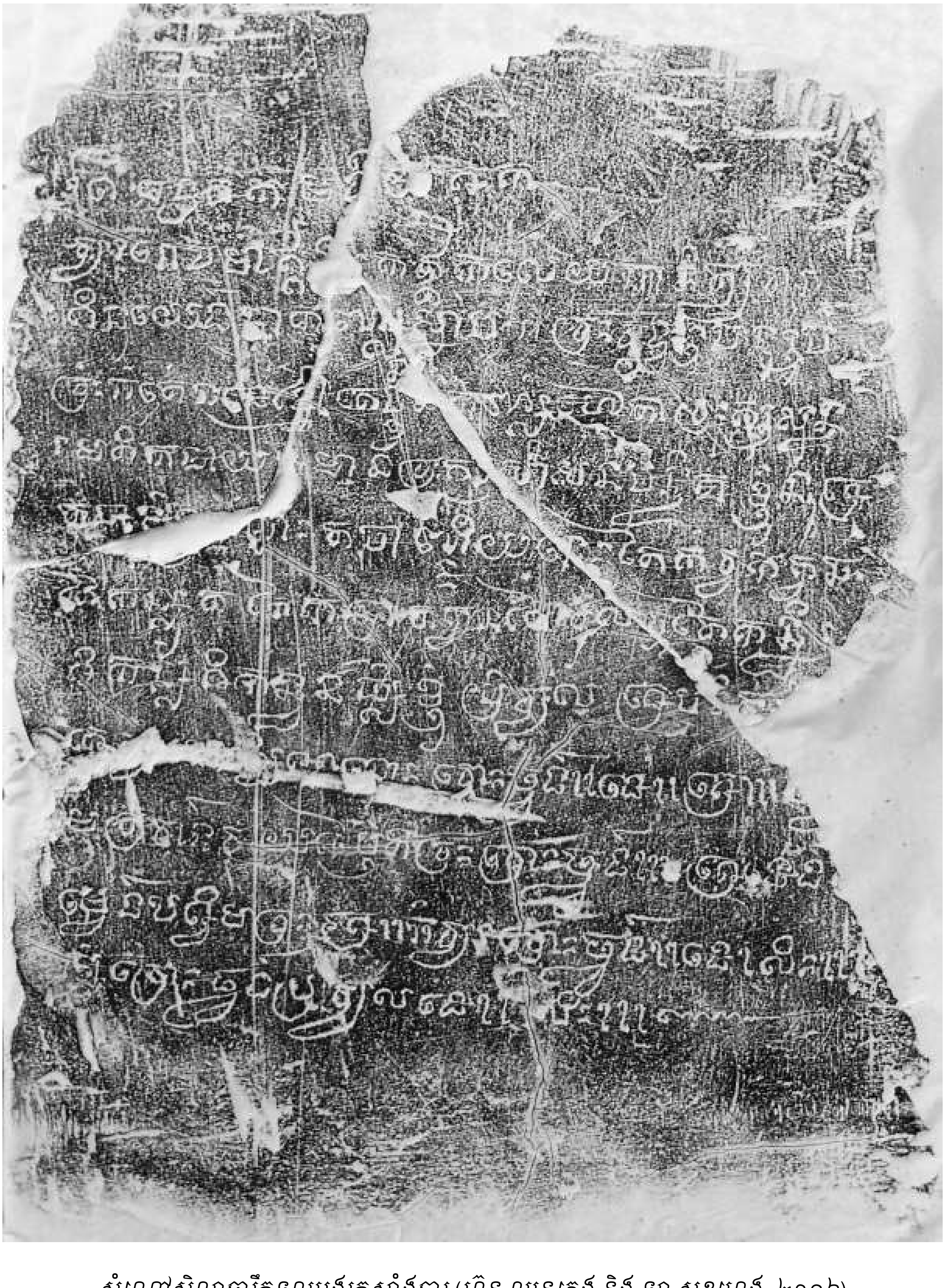

សំណៅសិលាចារឹកទួលអង្គក្រសាំងផ្ទារ (ហ៊ុន ឈុនតេង និង ឡា សុខហេង, ២០១៦)

អត្ថបទដោយៈ ហ៊ុន ឈុនតេង